

NANSET BLÅSEENSEMBLE

LARVIK
DIRIGENT: ODD TERJE LYSEBO

1945 - 2005
60 år

Jubileumskonserter vol. 2
Larvik kirke
Lørdag 26. november kl 22:00

Symfoni nr 3, av Gustav Mahler
Solist Eva-Kristine Hernes

Sankt Mikael's guttekor
Sammensatt damekor

larvik

Gustav Mahler (1860 – 1911)

Symfoni nr. 3 i d – moll

I Kräftig – Entschieden
Helge Økstad, trombone

II Tempo di menuetto. Sehr Mässig

III Comodo. Scherzando. Ohne Hast

IV Sehr langsam. Misterioso: „O Mensch! Gib Acht!“

V Lustig im Tempo und keck im Ausdruck:

„Bimm....bamm..Es sungen drei Engel“

VI Langsam. Ruhevoll. Empfundene

Solist: Eva-Kristine Hernes, alt

St. Michael guttekor

Dirigent Kjell Håkestad

Sammensatt damekor

Nanset Blåseensemble

Odd Terje Lysebo, dirigent

Kort pause etter første sats.

Gustav Mahler Symfoni nr. 3

En av musikkhistoriens største romantiker og symfoniker, Gustav Mahler begynte sitt arbeid med sin 3. symfoni sommeren 1895 i Steinbach. Allerede fra begynnelsen av 90 tallet finner vi skisser. Til Sibelius skrev han om symfonien: *„Symfonien må være som verden, den må omfatte alt.“* Resultatet ble musikkhistoriens lengste symfoni 98 minutter og likevel uttalte Mahler etter urpremieren i 1910 *„Symfonien er kort, og den er faktisk meget konsis.“*

Om åpningen i første satser sier Mahler: "Den har nesten opphørt å være musikk, det er neppe noe annet enn naturens lyder. Det er livet som bryter ut av sjeleløse, forstenede masser". I åpningen står Mahler framfor en stor utforming han skulle lage musikk som representerer planeten før livet tok til og samtidig kommunisere med publikum. Han løser det med 8 unisone horn i fortissimo i en kraftig marsj som er gjennomgående for hele satsen.

I sine notater gir Mahler satsene følgende titler:

1. sats *Pan våkner, Sommeren marsjerer inn (Bacchus parade)*
2. sats *Hva blomstene på marken forteller meg*
3. sats *Hva dyrene i skogen forteller meg*
4. sats *Hva menneskene forteller meg*
5. sats *Hva englene forteller meg*
6. sats *Hva kjærligheten forteller meg.*

1. sats

inneholder en lang trombonesolo, sannsynlig inspirert av Berlioz store verk *Symphonie Funèbre et Triumphale*. I satsen har blåserne en dominerende rolle og temaene kommer fra dagliglivets musikk, musikken som preget folket i datidens Østerrike, musikk fra gatene, militærmarsjer og populære sanger får nytt liv i Mahler musikalske kledning. Her er menneskehetens store mangfold.

2. sats

Minuet er i stor kontrast til 1. sats. Tilsynelatende enkel og sjarmerende. Men skjer det mye på en gang. Hva som i en klassisk menuett foregår over tid blir her presentert samtidig. Det gamle blir fornyet av samtiden.

3. sats

Scherzo er også tilsynelatende nekel i oppbygning. Den bygger på en av Mahlers tidligere sanger fra Knaben Wunderhorn: *Ablösung im Sommer*. En barnlig sang om gjøken som er død og hvem skal da passe tiden, jo nattergalen. Mot slutten kommer en lang solo for posthorn noe som ikke har forkommet i en symfoni verken før eller senere. En vakker melankolsk solo i det fjerne.

4. sats

er Mahlers eneste sang til tekst av Nietzsche: "O Mensch, Gib acht". Det var gjennom mahler at sangen ble akseptert som en naturlig del av symfonien, som med unntak av Beethovens 9. var rent instrumental. "O Mensch" kan betraktes som symfoniens *raison d'être*. Fra det menneskelig beveger vi oss inn i det åndelige. "Dype er dine kvaler. ...Gi akt, jeg sover!"

Disse titlene har aldri blitt trykt på notene, men ideene kommer tydelig fram i Mahler notater og brevveksling fra tiden han komponerte symfonien.

Symfonien krever i sin originale utsetning, et enormt stort orkester, slik er det nesten en umulig oppgave å sette den ut for blåseorkester. Men Mahler bruker selv blåserne aktivt, første sats hadde han opprinnelig planer om skulle være for blåsere, slagverk og kontrabasser. Symfonien har et uttrykk som passer godt for blåsere, derfor denne transkripsjonen. For første gang i verden framføres nå symfonien i sin helhet med blåsere, slagverk, harpe, guttekor, damekor og alt solist. Transkripsjonen er gjort av Odd Terje Lysebo som tidligere har transkribert en rekke større orkesterverk for blåsere bl.a. Den Mirakuløse Mandarin og Konsert for orkester av Bartok, Ildfuglen og Vårofferet av Stravinskij. Transkripsjonene hans har blitt framført av korps over hele verden.

5. sats

fører oss videre til fullbyrdelsen, mahler opperer på to plan, det musikalske og det filosofiske. Satsen åpner med et guttekor som imiterer klokker og et damekor: "Es sungen drei Engel einen süßen Gesang. Tre engler synger en søt sang." En sang fra Knaben Wunderhorn. Vi oppdager at vi ikke bare får et lite glimt av himmelen, men at Mahlers fortelling gir oss en "utviklingskjede" som siden de tidligste tider har gitt oss menneskehetens utvikling fra før livet begynte til oppnåelsen av den ultimate kjærlighet. Utviklingen har hele tiden vært en viktig del av denne symfonien. Han demonterer historien, begrepet "symfoni" for så i en utviklende prosess, sette alt sammen igjen. Han bruker forskjellige musikalske ideer og forskjellig instrumentasjon for å få fram alle delene av utviklingen: Marsjerende menneskemengde, blomster, dyr, fuglesang, engler, midnattens stemme, variasjonene i mahler granskning av universet kan ta pusten fra noen og enhver. Men det en ting Mahler til

6. sats

Nå forløses orkesteret for å hylle kjærligheten. Om det er Guds eller menneskenes kjærlighet er opp til oss å avgjøre. Siste sats er langsom og meget svak i uttrykket. Dette er den første av mange såkalte Mahler adagioer som har preget de fleste av hans symfonier etter denne. Å avslutte langsomt var svært uvanlig på Mahlers tid. Vi ender på et totalt annet nivå en vi begynte en forandring som gjennom Mahlers ramme virker fullstendig logisk. Kanskje burde symfonien vært kalt "Skapelses symfonien"?

O Mensch! Gib Acht!

O Mensch! Gib Acht!
Was spricht die tiefe Mitternacht?
Ich schlief!
Aus tiefem Traum bin ich erwacht!
Die welt is tief!
Und tiefer als der Tag gedacht!
Tief ist ihr Weh!
Lust tiefer noch als Herzleid!
Weh spricht: Vergeh!
Doch alle Lust will Ewigkeit,
will tiefe, tiefe ewigkeit.

(Friedrich Nietzsche: *Zarathustras Mitternachtslied*)

Es sungen drei Engel

Bimm bamm, bimm, bamm.....

Es sungen drei Engel einen süßen gesang,
mit freuden es selig in der Himmel klang.
Sie jauchzten frölich auch dabei,
das Petrus sei von Sünden frei.

Und als der Herr Jesus zu Tische sass,
mit seinen zwölf Jüngern das Abendmahl ass,
da sprach der herr Jesus: "Was stehst du denn heir?
Wenn ich dich anseh', so weinest du mir"
„Und sollt' ich nicht weinen, du gütiger Gott“...

Du sollst ja nicht weinen!

„Ich habe übertreten die zehn Gebot;
ich gehe und weine ja bitterlich,
ach komm und erbarme dich über mich“

Hast du den übertreten die zehen Gebot,
so fall auf die Knie und bete zu gott!
Liebe nur Gott in alle Zeit,
so wirst du erlangen die himmlische Freud!

Die himmlische Freud, die selige Stadt;
Die himmlische Freud, die kein Ende mehr hat.
Die himmlische Freude war Petro bereit'
Durch Jesum und allen zur Seligkeit..

(Des Knaben Wunderhorn)
(Arme Kinder Bettlerlied)

O menneske! Gi akt!
Hva forteller den dype midnatt?
Jeg sov!
Fra dype drømmer har jeg våknet.
Verden er dyp,
dypere enn dagen erindrer.
Dyp er dens kvaler
Gleden er likevel dypere en lidelsene.
Kvalene taler: forgå!
All glede ønsker evighet,
ønsker dyp, dyp evighet.

Tre engler sang en yndig sang
som fikk Himmelen til å klinge av glede.
De lovpriste også i sin sang,
at Peter var fri fra sine synder.

Og da Herren Jesus ved bordet satt
og inntok aftensmåltid med sine tolv disipler,
Da talte Herren Jesus: "Hvorfor står du her?
Når jeg ser på deg, gråter du."
"Skulle jeg ikke gråte, Nådige Gud?"

Du skulle ikke gråte.

"Jeg har brutt de ti bud;
Jeg går vekk og gråter bitterlig,
kom og forbarm deg over meg."

Har du brutt de ti bud?
Da fall på kne og be til Gud!
Elsk Gud alene i all din tid
og du skal få himmelsk glede.

Himmelsk glede er en glad stad;
Himmelsk glede tar ingen ende.
Himmelsk glede er gitt av Jesus
til Peter og oss for evig salighet.